

Konferans Bildirisi

ETKİLEŞİMLİ DİJİTAL ÇOCUK DERGİLERİNİN MİZANPAJ SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Esra BOSTAN*, Kader SÜRMEİ**

Özet

Yayıncılık dünyasında ilk olarak geleneksel basım yöntemlerinin kullanılması ile üretilen basılı yayınların yerini, günümüz teknolojisinin gelişmesi ile birlikte dijital yayınlar almıştır. Kitaplar, gazeteler, dergiler, broşürler, kataloglar, ilanlar gibi yayınlar bu gelişimden etkilenmiş durumdadır. Zaman ve mekân avantajı, ucuz ve kolay erişim gibi birçok nedenler sebebiyle söz konusu yayınlar dijital mecralarda daha fazla kitleye ulaşarak sıklıkla tercih edilmektedir. Hedef kitlenin önemli bir çoğunluğunu kapsayan çocuk dergileri, diğer yayınlar arasında popülerliğini sürdürmektedir. Geçmişte basılı olarak yayımlansa da günümüzde kâğıda bağımlı olmaktan çıkarak görsel- işitsel tasarımlar ve etkileşim ile dijital ortamda da tercih edilmektedir. Çeşitli içeriklerle üretilen etkileşimli çocuk dergileri; ses, hareketli görüntü, animasyon gibi özellikler sebebiyle çocuk okur kitlesinin ilgisini canlı tutmaktadır. Dijital yayıncılığın gelişimine katkı sunan e-yayıncılık sayesinde çocuk dergilerinde de her bilgiye kolayca erişilebilmektedir. Yayıncılık tasarımının önemli bir unsuru olan mizanpaj, genel olarak sayfa düzeni ile ilişkilendirilir. Yayının sayfalar arası düzeni, metin ve görsel bütünlüğü gibi etkenlerin baskı sonrasında görünmesi planlanan biçimde bir araya getirilerek düzenlenmesi mizanpajı oluşturur. Izgaralar sayesinde sayfa üzerinde yer alan görsel unsurlar düzenlenir ve tasarıma uygun bir yapı meydana getirilir. Etkileşimli çocuk dergilerinde kullanıcılar, mizanpaj üzerinde oluşturulan yönlendirici bağlantılara kolaylıkla erişim sağlamaktadır. Ayrıca metinlere ve görsellere istenildiği kadar yaklaşım uzaklaşılarak rahat bir okuma sağlanabilir. Okuyucu kitlesine uygun meydana getirilen mizanpaj, hedeflenen mesajların doğru iletilmesine, okuyucu gözünde kolay anlaşılabilir olmasına olanak yaratır. Bu ilke ve etkenlere dikkat edildiğinde, yayıncılıkta başarılı bir mizanpajdan söz edilebilmektedir. Bu çalışmanın önemi, etkileşimli çocuk dergilerini sınırlı sayıda ele alan araştırmalara yol gösterici olması, dijital yayınların tasarımındaki mizanpaj sorunlarına çözüm önerisi getirilmesi ve okuyuculara dijital farkındalık sağlamasıdır. Çalışmada etkileşimli çocuk dergilerinin mizanpaj yapısı hakkında yeni bir anlayış geliştirmek, grafik tasarım sorunlarını ortaya koyarak çözüm önerileri oluşturmak amaçlanmaktadır. Bu araştırmada literatür tarama yöntemi ile elde edilen bulgular ışığında, görsel algı ve gelişim özellikleri odağında, etkileşimli çocuk dergilerinde mizanpaj ölçütleri incelenerek araştırmacının örneklemini oluşturan etkileşimli çocuk dergilerinin tasarım sorunlarına çözüm önerisi gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Etkileşim, dijital yayıncılık, çocuk dergileri, mizanpaj sorunları.

* Arş. Gör. Dr., esrabostan@areledu.tr; ORCID: 0000-0001-8685-7651

** Prof. Dr., ksurmeli@yildiz.edu.tr; ORCID: 0000-0001-5175-4847

Gönderim Tarihi: 2009.2024

Kabul Tarihi: 28.11.2024

Conference Paper

LAYOUT PROBLEMS OF INTERACTIVE DIGITAL CHILDREN'S MAGAZINES AND SOLUTION SUGGESTIONS

Esra BOSTAN*, Kader SÜRMEİ**

Abstract

In the publishing world, printed publications, which were first produced by using traditional printing methods, have been replaced by digital publications with the development of today's technology. Publications such as books, newspapers, magazines, brochures, catalogs and advertisements have been affected by this development. Due to many reasons such as time and space advantage, cheap and easy access, these publications are frequently preferred by reaching more audiences in digital media. Children's magazines, which cover a significant majority of the target audience, continue to be popular among other publications. Although they were published in printed form in the past, today they are no longer dependent on paper and are preferred in digital media with audio-visual designs and interaction. Interactive children's magazines produced with various contents keep the interest of children's readership alive due to features such as sound, moving images and animation. Thanks to e-publishing, which contributes to the development of digital publishing, all information can be easily accessed in children's magazines. Layout, an important element of publishing design, is generally associated with page layout. The arrangement of factors such as the layout of the publication between pages, text and visual integrity in a way that is planned to be seen after printing constitutes the layout. Thanks to the grids, the visual elements on the page are organized and a structure suitable for the design is created. In interactive children's magazines, users can easily access the directive links created on the layout. In addition, texts and visuals can be zoomed in and out as much as desired for a comfortable reading. The layout created in accordance with the readership creates the opportunity for the targeted messages to be conveyed correctly and to be easily understandable in the eyes of the reader. When these principles and factors are taken into consideration, it is possible to talk about a successful layout in publishing. The importance of this study is that it guides the limited number of studies on interactive children's magazines, suggests solutions to layout problems in the design of digital publications and provides digital awareness to readers. The study aims to develop a new understanding of the layout structure of interactive children's magazines and to create solutions by revealing graphic design problems. In this study, in the light of the findings obtained by literature review method, layout criteria in interactive children's magazines were examined in the focus of visual perception and developmental characteristics, and solutions were proposed to the design problems of interactive children's magazines that constitute the sample of the research.

Keywords : *Interaction, digital publishing, children's magazines, layout problems.*

* Res. Asst, Dr, esrabostan@arel.edu.tr; ORCID: 0000-0001-8685-7651

** Prof, ksurmeli@yildiz.edu.tr; ORCID: 0000-0001-5175-4847

Received: 2009.2024

Accepted: 28.11.2024

ETKİLEŞİMLİ DİJİTAL ÇOCUK DERGİLERİNİN MİZANPAJ SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

GİRİŞ

Yayıncılık dünyasında geçmişten günümüze değin çeşitli değişimler meydana gelmiştir. Teknolojik gelişmeler sonucunda el yazmalarından baskıya, bilgisayar ekranlarından tablete, telefonlardan mobil uygulamalara baş döndürücü bir hız ile dijitalleşme dönemine geçilmiştir. Bu dijitalleşmenin bir ürünü olarak kitap, dergi, gazete gibi yayınlar internet ya da uygulamalar aracılığı ile dijital platformlarda zaman ve mekân sınırı olmadan ekonomik kolaylıkla okunmaya başlanmıştır.

Yetişkin bireylere özel zengin içeriklerdeki dijital yayınların yanı sıra etkileşimli çocuk dergiciliği de önemini korumaktadır. Uluslararası boyutta çeşitli türlerde etkileşimli çocuk dergilerine erişim mümkündür. Özellikle internet aracılığı ile ücretli ya da ücretsiz abonelikler ile söz konusu dergiler çocuk okurların ilgisini çekmektedir.

Araştırmanın evrenini oluşturan etkileşimli çocuk dergileri, Türkiye ve dünyadan çocuk okurların ilgisini çeken ve kendileriyle hem görsel hem de işitsel bir iletişim kuran kaynaklardır. Bu yayınlar çocuk gelişim özellikleri dikkate alınarak yaş gruplarına özel tasarlanmalıdır. Aynı zamanda grafik tasarım dili oluşturması sebebiyle tasarım öge ve ilkelerine uyumlu olmalıdır.

Bu çalışmada grafik tasarımın önemli bir unsuru olan mizanpajın etkileşimli çocuk dergiciliğindeki rolü ve tasarım hataları analiz edilmiştir. Bu tasarım hatalarına çözüm önerileri getirilmiştir.

1. ETKİLEŞİMLİ ÇOCUK DERGİCİLİğİ VE MİZANPAJ

1.1. Çocuk Dergicilięinin Kısa Tarihçesi ve Dijitalleşme Süreci

Türk Dil Kurumu'nun güncel Türkçe sözlüğüne göre; dergi, "Siyaset, edebiyat,

teknik, ekonomi vb. konuları inceleyen ve belirli aralıklarla çıkan süreli yayın; bülten, mecmua” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, t.y.). Belirli konu başlıkları çerçevesinde düzenli aralıklarla yayımlanan ve belli hedef kitlesine hitap eden dergi, okurlara çeşitli konularda bilgi vermek veya eğlendirmek amacıyla üretilir.

Tarihte el yazmalarından sonar matbaanın gelişmesi, Sanayi Devrimi'nin etkisi, teknolojik ve toplumsal yeniliklerin sonucunda okuryazarlığın çoğalması ile birlikte dergicilik hem içerik hem de tasarım açısından değişime uğramıştır.

Öncelikle kitlenin geneline hitap eden basında daha sonra uzmanlaşma sonucunda cinsiyet ve yaş gibi pek çok farklılıklara yönelik yayınlar üretilmiştir (Kaptan ve Sürmeli, 2011: 184). Yetişkin dergilerinin yanı sıra, çocuk dergileri de bu kitlesel değişim ve yeniliklerden dolayı oluşturulmuştur.

Uluslararası boyutta ilk çocuk dergisi olarak *Leipziger Wochenblatt für Kinder* kabul edilir (Resim 1). 1722 yılında Almanya Leipzig'de iki haftada bir yayımlanan bu dergi; hikâyeler, fabllar, doğa bilgisi ve mektuplar gibi eğlenceli ve eğitici konuları içermiştir (Şahinbaş, 1991: 77).

Resim 1. Çocuklara Özel Yayımlanan İlk Dergi, Leipziger Wochenblatt für Kinder
Kaynak: Anonim (2022)

Türkiye’de ise ilk çocuk dergisine Osmanlı Dönemi’nden Mümeyyiz örnek gösterilir (Resim 2). Tanzimat Dönemi’nde hızla gelişen toplumsal yeniliğin etkisiyle, çocukların iyi yetişmesi için edebiyatta olumlu gelişmeler meydana gelmiştir. Edebi ve eğitici içeriğe sahip olan dergi, toplumun okur kitlesini genişletmeye de katkı sunmuştur. Kür’ göre Mümeyyiz, “Öykülere, bulmacaya, öğrenci yazılarına, güldürücü öykülere yer vererek, birçok bilgiyi soru-yanıt biçiminde sunarak, sevilen bir dergi olmayı başarmıştır” (Kür, 1991: 16-17). Yararlı olmayı amaçlayan bu dergi, çocuk edebiyatında önemli bir konuma sahiptir. Derginin üretimi, 1870 yılında durdurulmuştur.

Resim 2. Çocuklara Özel Yayımlanan İlk Türk Dergisi, Mümeyyiz

Kaynak: Anonim (2022)

Cumhuriyet’in ilanı ile birlikte yapılan köklü yenilikler, çocuk edebiyatında da etkisini göstermiştir. Meydana gelen değişiklikler çocuklara kitap, gazete, dergi gibi yayınlar aracılığıyla aktarılmıştır.

Dergiler teknolojinin etkisiyle zaman içinde değişime uğrasa da popülerliğini yitirmemiştir. Basılı olan çocuk dergileri, 2000’li yıllardan itibaren hem basılı hem de dijital olarak üretilmeye devam etmektedir. Bu dergiler web siteleri, e-kitap okuyucular ya da mobil uygulamalar aracılığıyla çocuk okurlar tarafından ilgi görmektedir.

Günümüzde üretilen dijital çocuk dergileri arasında etkileşim özelliğine sahip olanlar da vardır. Bu özellik sayesinde çocuk okurlar eğitici ve eğlendirici bir okuma deneyimi yaşayarak diledikleri zaman ve mekânda kolaylıkla bu dergilere ulaşmaktadırlar.

Etkileşim, Türk Dil Kurumu'nda; “Birbirini karşılıklı olarak etkileme işi” olarak tanımlanır (Türk Dil Kurumu, t.y.). Etkileşim terimi, insanlar arası iletişimi belirtirken, dijital yayın odağında incelendiğinde okuyucu ve ürün arasında bulunan bağlantıyı ifade eder. Bu bağlantı sürecinde okuyucu, ekrana dokunarak metin ile karşılıklı iletişime geçer. Not alma, işaret ekleme, ileri arama, ses dinleme, video izleme veya başka bir sayfaya geçiş yapma gibi özellikleri deneyimler.

Etkileşimli dijital çocuk dergilerine dünyadan örnek; *Young Explorer Magazine*, *Brain Space Magazine*, *Jack and Jill*, *Zoobooks* ve *Ranger Rick Magazine* gösterilebilir. Türkiye'den ise *Kumbara* dergisi, *Çamlıca Çocuk* dergisi, *Mavi Fidan* dergisi ve *Şeker Ağacı* dergisi, etkileşimli dergilere örnek niteliğindedir.

Bu araştırmada Türkiye ve dünyadaki etkileşimli çocuk dergilerinden *Ranger Rick Magazine* ve *Kumbara* dergisinin 2020-2024 yılları arasında yayınlanan *Ocak*, *Şubat*, *Mart*, *Nisan* ve *Mayıs* sayılarının mizanpaj sorunları incelenmiş ve çözüm önerileri getirilmiştir.

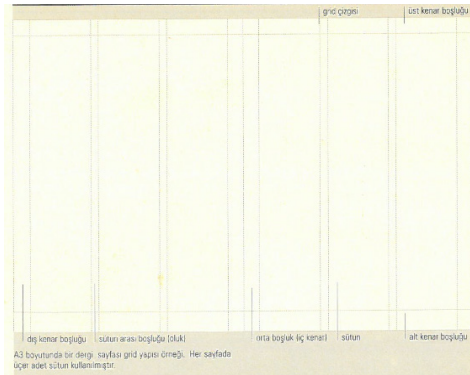
1.2. Etkileşimli Çocuk Dergilerinde Mizanpaj

Fransızca kökenli mizanpaj terimi, Türk Dil Kurumu'nun güncel sözlüğüne göre; “*Sayfalama*” olarak ifade edilmektedir (Türk Dil Kurumu, t.y.). Mizanpaj; kitap, dergi, gazete gibi çoklu sayfalara sahip yayınlardaki yazı, grafik, resim ve fotoğrafların görsel bir bütünlük içerisinde bir araya getirilerek sayfalanmasıdır. *Mizanpaj* teriminin yanı sıra içeriğin sayfa tasarımında düzenlenmesi, *dizgi* olarak bilinmektedir. *Dizgi*, Türk Dil Kurumu'na göre; “*Basım için harfleri, kelimeleri, satırları, sayfalar oluşturacak biçimde düzenleme; tertip*” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, t.y.).

Doğru bir mizanpaj; uluslararası boyutta yayıncılık standartlarına uymalıdır. Ayrıca okuma deneyimini kolaylaştırmalı, okunurluğu desteklemelidir. Hedef kitleye uygun, sade ve anlaşılır olmalı, basılı veya dijital ortamlara uygun tasarlanmalıdır.

Mizanpajda yatay ve dikey çizgilerden oluşan ızgara sistemi kullanılarak tasarımda meydana gelmesi muhtemel sorunlar en aza indirilebilmektedir. Metin blokları, sütunlar, boş alanlar ve görseller, ızgara sistemi kullanılarak doğru biçimde yerleştirilmelidir. Bazı kaynaklarda grid olarak anılan ızgara; tasarımda yazı ve görsel elemanların yerlerini belirlemeye, sayfa düzenini oluşturmaya, karmaşıklığı gidermeye ve zaman kazanmaya yardımcı olan rehberlerdir. Becer'e göre bu rehberler "izlek" olarak adlandırılır. *İzlek; basılı yayında görsel öğelerin düzenlenmesini içeren tasarım sürecinde faydalanılan kılavuz çizgilerdir* (Becer, 2019: 260) Baskıda görünmeyen ancak çalışma esnasında bir bütünlük oluşturmaya ve yol göstermeye yarayan çizgiler, karışıklığı önleyerek başarılı bir mizanpaj oluşturulmasına yardımcı olur.

İzgara bir tasarım unsurunun diğer unsurlar ile meydana gelen ilişkisini düzenler ve bilgileri benzer bir sistem içerisinde sunmaya yardımcı olan etkidir (Bayar, 2013: 47). Resim 3'teki örnek, dergi sayfa tasarımında etkili olan bir ızgara sistemini ifade etmektedir.

Resim 4. Dergi sayfa tasarımında ızgara örneği

Kaynak: (İstek, 2004: 99)

Mizanpaj tasarımı oluştururken tasarım öge ve ilkelerine önem gösterilmelidir. Nokta, çizgi, doku, şekil, değer, yön ve renk gibi ögeler; denge, oran-orantı, vurgu ve ritim gibi ilkeler ışığında faydalandığında başarılı bir tasarımdan söz edilebilir.

Mizanpajda sıklıkla karşımıza çıkan önemli bir unsur da uyumdur. Karşı karşıya denk gelen sayfalar göz önüne alınarak düzenlenme yapılmalıdır (Sürmeli, 2010: 66). Karşılıklı iki sayfa görsel bir uyum taşımali ve aralarında kopuk bir ilişki bulunmamalıdır.

Mizanpaj tasarımında bütünlüğe dikkat edilmelidir. Bütünlük tasarımın en önemli kurallarından biridir. Bütünlük sayesinde tasarım elemanları uyumlu biçimde bir araya gelir ve benzer yapılar bir araya getirilerek dağınıklık önlediği için ritim meydana gelir (İstek, 2004: 81). Dergilerin kapak tasarımı ve sayfalarının her biri kendi aralarında bir bütünlüğe sahip olmalıdır.

Dergi mizanpajında görsel güzellik ön plandayken, gazetede tamamen farklı olarak eldeki tasarım malzemeleri ekonomik kullanılır. Dergi tasarımı, sayfalar arasında uyumun ön plana çıkarılması gereken görsel bir bütündür (Bayar, 2013: 25). Dergi mizanpajı oluştururken gazeteye oranla daha özgür ve yaratıcı olmak mümkündür.

Çocuk dergisi tasarım sürecinde mizanpaj önemli bir yere sahiptir. Zira tıpkı tipografi, renk, görsel öge, kapak tasarımı gibi mizanpaj da görsel algıya etki etmektedir. İpek ve Öztürk' göre; "*Dijital dergilerde metinlerin, kullanıcıyla etkileşim kurması daha olanaklıdır*" (İpek ve Öztürk, 2021: 94). Etkileşimli çocuk dergilerinde okuyucuyu istediği sayfalara yönlendirebilen, bulmaca ve oyun içeren, video veya ses ile hem görsel hem işitsel duyulara hitap eden bir mizanpaj, tasarımı daha zengin kılmaktadır. Tüm bunların dışında etkileşimli mizanpaj; uzun metinli paragraflara kaydırma çubuğu eklenerek, ilgili sayfaya doğru biçimde sığdırılmasına olanak tanımaktadır.

Etkileşimli çocuk dergisinde mizanpaj tasarımı örneği Resim 4'te görülmektedir. Kumbara Dergisi'nin 2017 yılına ait 28. sayısında çocuk okur

kitlesinin görsel algılamasını kolaylaştırmak için uzun içeriğe sahip metin, sayfa boyutuna uyum sağlamıştır. Alan dışına taşan metnin devamı, kaydırma çubuğu sayesinde rahatlıkla okunabilmektedir. Ayrıca video içerikli görsel, fotoğraf görseli üzerinde uygun bir alana yerleştirilmiş, böylelikle mizanpaj tasarımının genel bütünlüğü bozulmamıştır.

Resim 4. Kumbara Dergisi, Etkileşimli Mizanpaj Tasarımı Örneği

Kaynak: Kumbara Dergisi, Sayı: 28, Yaz 2017

1.2.1. Mizanpajın Değerlendirilmesinde Gereken Ölçütler

Etkileşimli çocuk dergilerinde doğru bir mizanpaj için gereken tasarım ölçütleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

- Uluslararası standartlara uygunluk ve okunabilirlik,
- Metin ve görsellerde tasarım ilke ve öğelerine uygunluk,
- Tasarımda bütünlük,
- Metin içeriği ve görsel öğelerin uyumlu olması,
- Göz rahatlatıcı bir okuma deneyimi için boş alanlara gerektiği kadar yer ayrılması,

- Sayfaya sığmayan uzun paragraflara kaydırma özelliğinin eklenmesi.

Başarılı bir mizanpaj tasarımı için bu özelliklere önem verilmesi gerekmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Problem

Etkileşimli dijital çocuk dergilerinde mizanpaj unsurunun kullanımında karşılaşılan sorunlar ve bu sorunlara getirilebilecek çözüm önerileri nelerdir?

2.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada etkileşimli çocuk dergilerinin mizanpaj yapısı hakkında yeni bir anlayış geliştirmek, grafik tasarım sorunlarını ortaya koyarak çözüm önerileri oluşturmak amaçlanmaktadır.

2.3. Araştırmanın Önemi

Bu çalışmanın etkileşimli çocuk dergilerini sınırlı sayıda ele alan araştırmalara yol gösterici olması, dijital yayınların tasarımındaki mizanpaj sorunlarına çözüm önerisi getirilmesi ve okuyuculara dijital farkındalık sağlaması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

2.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma; 2020-2024 yılları arasında çeşitli periyotlarla yayınlanan 7-15 yaş seviyesi etkileşimli dijital çocuk dergileri ile sınırlıdır.

2.5. Evren ve Örneklem

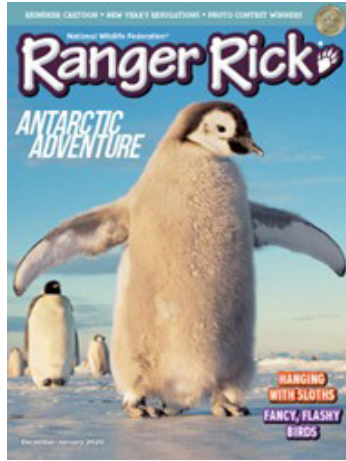
Bu araştırmanın evreni, Türkiye’de ve dünyadaki 2020-2024 yılları arasında yayınlanan etkileşimli çocuk dergileridir. Örneklemi ise, Türkiye’de ve dünyadaki 2020-2024 yılları arasında yayınlana, Ranger Rick Magazine ve Kumbara Dergisi olmak üzere 7-15 yaş çocuklarına yönelik etkileşimli çocuk dergileridir.

3. BULGULAR VE YORUM

3.1. Etkileşimli Dijital Çocuk Dergilerinin Mizanpaj Tasarımında Karşılaşılan Sorunlar

Bu bölümde araştırmanın evrenini oluşturan Türkiye ve dünyadaki 2020-2024 yılları arasında yayınlanan etkileşimli dijital çocuk dergilerinin örneklemini olan Ranger Rick Magazine ve Kumbara dergisinin birer sayıları olmak üzere mizanpaj tasarımı sorunları incelenmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde *National Wild Life Federation* (Ulusal Yaban Hayat Birliği) tarafından 1967 yılında yayına başlatılan Ranger Rick Magazine, etkileşimli bir çocuk dergisidir. Doğa, hayvan sevgisi gibi çeşitli konuları ele alan dergi, 7 yaşından büyük çocuklara hitap eder. Aşağıda 2020 yılının Ocak sayısından bir kapak sayfası örneği yer almaktadır (Resim 5).

Resim 5: Ranger Rick Magazine Kapak Sayfası Örneği

Kaynak: Ranger Rick Magazine, Sayı: 2020, Ocak

Resim 6'daki görselde, etkileşimli bir mizanpaj tasarımı görülmektedir. Derginin 8. ve 9. sayfasında yer alan örnekte; farklı yönlere eğimli olan görselleri, aynı eğimlere sahip yazılar takip etmektedir. Bu durum çocuk okur kitlesine göz yorucu bir okuma deneyimi sunmaktadır. Ayrıca mizanpaj tasarımında sütun aralıklarında gereksiz bir boşluk yer almakta, bu boşluklar verimli

kullanılmamaktadır. Bu durumun mizanpaj sorununa yol açtığı düşünülmektedir.

Resim 6: Ranger Rick Magazine Mizanpaj Tasarımı Örneği

Kaynak: Ranger Rick Magazine, Sayı: 2020 Ocak

Resim 7'de derginin 2021 yılı Şubat sayısının 8. ve 9. sayfası görülmektedir. Sütunların aynı yönde hizalı olmaması sebebiyle göz yorucu özelliğe sahiptir. Tasarımın genelinde vurgu ögesi bulunmamaktadır. Bu durum sayfanın mizanpaj yapısı içinde bütünlük, vurgu ve hiyerarşiyi olumsuz yönde etkilemektedir.

Resim 7: Ranger Rick Magazine Mizanpaj Tasarımı Örneği

Kaynak: Ranger Rick Magazine, Sayı: 2021 Şubat

Resim 8'de derginin 2022 yılı Mart sayısının 6. ve 7. sayfası görülmektedir. Örnekte, sütun aralıklarının eşit olmadığı mizanpaj yapısı oluşturulmuştur. Bu durum sayfanın mizanpaj yapısı içinde bütünlük, vurgu ve hiyerarşiyi olumsuz

yönde etkilemektedir.

Resim 8: Ranger Rick Magazine Mizanpaj Tasarımı Örneği

Kaynak: Ranger Rick Magazine, Sayı: 2022 Mart

Resim 9'da derginin 2023 yılı Nisan sayısından bir örnek görülmektedir. Sayfanın genel mizanpaj yapısı, yoğun biçimde yazıdan oluşmaktadır. Görsel ise sayfa görünümü ve metin uzunluğuna göre küçük boyuttadır. Uzun bir metin sütunlara bölünmemiştir. Bu durum göz yorucu bir okuma deneyimine sebep olmaktadır. Ayrıca sayfanın mizanpaj yapısı içinde bütünlük, vurgu ve hiyerarşi bulunmamaktadır.

CREATE A CONSTELLATION

Some constellations are always visible in the night sky. Others can be seen only during certain times of the year. If you look up in the sky and can't spot your favorite constellation—or if you don't have a favorite—don't worry. You can always create your own indoor constellation! All you need is a **toilet paper or paper-towel tube**, a flat piece of **cardstock paper or cardboard**, **scissors**, **tape**, a **ballpoint pen**, and a **flashlight**.

1. Use the end of the paper tube to trace a circle on the cardboard or cardstock paper. Inside the circle, draw the constellation of your choice, using a dot for each star.
2. With the tip of your pen, poke small holes where you've drawn each star in your constellation. Carefully cut out your constellation circle and tape it securely to the end of the toilet paper tube, so it looks like a telescope.
3. At night, with all the lights off, shine a flashlight through the open end of your constellation tube. The light will shine through the poked holes, creating a constellation on the wall or ceiling!

Resim 9: Ranger Rick Magazine Mizanpaj Tasarımı Örneği

Kaynak: Ranger Rick Magazine, Sayı: 2023 Nisan

Resim 10'da derginin 2024 yılı Mayıs sayısından bir örnek görülmektedir. Sayfanın genel mizanpaj yapısı, bir önceki örnekte olduğu gibi uzun metinden oluşmaktadır. Metnin sayfaya doğru bir şekilde sığdırılması amacıyla etkileşimli bir kaydırma özelliği uygulanmamıştır. Ayrıca metnin sütunlara bölünmediği tespit edilmiştir. Bu durum göz yorucu ve odaklanmada sorun yaratıcı bir okuma deneyimine sebep olmaktadır. Ayrıca sayfanın mizanpaj yapısı içinde bütünlük, vurgu ve hiyerarşi yer almamaktadır.

Scat Tracking

Scientists often study other gray wolves by capturing them and attaching tracking tags to them. Hair or blood samples might be taken to learn more about the animals. But sea wolves are studied differently because most of them live on First Nations land. Because they are so special to these people, the wolves are disturbed as little as possible. But that doesn't mean they can't be studied. Instead of tagging them, scientists collect the wolves' poop, or scat.

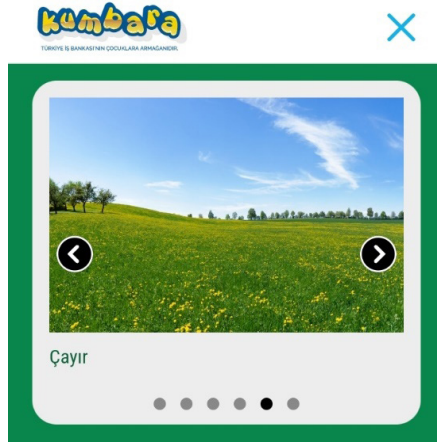
By studying the scat, scientists can tell what the wolves have eaten and whether they are healthy. They can also learn a lot from looking at the DNA in the scat. (DNA is a microscopic set of instructions in the cells of every living thing.) The sea wolves' DNA tells scientists that the wolves are different from the gray wolves that live inland. They are a bit smaller than inland wolves, their fur is usually darker, and their skulls and teeth are shaped a bit differently.

Resim 10: *Ranger Rick Magazine* Mizanpaj Tasarımı Örneği

Kaynak: *Ranger Rick Magazine*, Sayı: 2024 Mayıs

Türkiye'de Türkiye İş Bankası tarafından 1931 yılında yayına başlatılan Kumbara Dergisi, günümüzde etkileşimli bir çocuk dergisidir. Kültür, sanat, spor, doğa gibi çeşitli konuları ele alan dergi, 7- 14 yaş aralığındaki çocuklara hitap eder. Aşağıda 2024 yılının Mayıs sayısından etkileşimli bir sayfa örneği yer almaktadır (Resim 11).

Resim 11: Kumbara Dergisi Mizanpaj Tasarımı Örneği

Kaynak: Kumbara Dergisi, Sayı: 2024 Mayıs

Resim 12’de derginin 2020 Ocak sayısının mizanpaj sorunlarından biri görülmektedir. Sayfa boyutuna göre metin ve görselin yanlış konumlandırılması, tasarımda gereksiz boşlukları meydana getirmiştir. Bu gereksiz boşluklar sebebiyle odaklanmayı sağlamayan bir mizanpaj tasarımı sunulmaktadır. Tasarımın genelinde vurgu ögesi bulunmamaktadır.

Resim 12: Kumbara Dergisi Mizanpaj Tasarımı Örneği

Kaynak: Kumbara Dergisi, Sayı:2020 Ocak

Resim 13'te derginin Şubat 2021 sayısına ait mizanpaj sorunlarından biri yer almaktadır. Sayfada ızgaralama sistemi uygulanmadığı tespit edilmiştir. Zira 1 Şubat ve diğer tarihleri maddeleyen unsurların üst kısmı ile başlığın arasında gereksiz bir boşluk meydana gelmiştir.

Resim 13: Kumbara Dergisi Mizanpaj Tasarımı Örneği

Kaynak: Kumbara Dergisi, Sayı: 2021 Şubat

Resim 14'te derginin Mart 2022 sayısına ait mizanpaj sorunlarından biri bulunmaktadır. "Güneydeki Ülke Avustralya" isimli başlık, sayfaya tam ortalanmamıştır. Sola yaslı şekillendirilen başlık, sayfanın sağ konumuna yerleştirilmiştir. Alt metin sola yaslı biçimde sayfada doğru konumda yer alırken, başlık ile arasında gereksiz bir boşluk oluşturulmuştur.

ÜKELERİ TANIMALIM

Güneydeki Ülke Avustralya

Avustralya yüzölçümü açısından dünyanın altıncı büyük ülkesi ve aynı zamanda en küçük kıtasıdır. Kıtada 3 saat dilimi bulunur. Ülke, adını Latince "Güneydeki Ülke"

Resim 14: Kumbara Dergisi Mizanpaj Tasarımı Örneği

Kaynak: Kumbara Dergisi, Sayı: 2022 Mart

Resim 15'te derginin Nisan 2023 sayısındaki kitap tanıtımı sayfası yer almaktadır. Kitap görselinin sayfaya oranla küçük boyutu ve ana metin arasındaki büyük boşluğu, mizanpaj sorunu olarak düşünülmektedir.

Anneler Gününün kurucusu Anna Jarvis'ın çok sevdiği annesi Ann Reeves Jarvis, kadınlar için önemli çalışmaları olan, başarılı ve sevilen bir öğretmendi. 1905'te ölünce kızı Anna Jarvis 1908'den itibaren her yıl annesinin ölüm tarihi olan 10 Mayıs'ta ona bir anma töreni düzenlemeye başladı. Sonra da o günün toplumdaki Anneler Günü olarak kabul edilmesi için uğraştı. Jarvis'ın yaklaşık yedi yıl süren çabaları sonuç verdi ve Anneler Günü ABD'de 1914 yılından itibaren ülke çapında resmen kutlanmaya başlandı. Günün simgesi olarak beyaz karanfil kabul edildi. Jarvis, Anneler Günü'nde herkesin annesine sevgisini göstermesinin ve ona bir mektup yazıp duygularını aktarmasının güzel olacağını düşünmüştü. Ne var ki ilanından

Resim 15: Kumbara Dergisi Mizanpaj Tasarımı Örneği

Kaynak: Kumbara Dergisi, Sayı: 2023 Nisan

Resim 16'da derginin Mayıs 2024 sayısından bir örnek görülmektedir. Çocuk okur kitlesi göz önüne alındığında, uzun içerikli metnin göz yorucu olduğu düşünülmektedir. Kolay okuma deneyimi ve mizanpajın göz yorucu olmaması için etkileşimli kaydırma çubuğu tasarlanmadığı tespit edilmiştir.

Anneler Günü'nün kurucusu Anna Jarvis'in çok sevdiği annesi Ann Reeves Jarvis, kadınlar için önemli çalışmaları olan, başarılı ve sevilen bir öğretmendi. 1905'te ölünce kızı Anna Jarvis 1908'den itibaren her yıl annesinin ölüm tarihi olan 10 Mayıs'ta ona bir anma töreni düzenlemeye başladı. Sonra da o günün toplumda Anneler Günü olarak kabul edilmesi için uğraştı. Jarvis'in yaklaşık yedi yıl süren çabaları sonuç verdi ve Anneler Günü ABD'de 1914 yılından itibaren ülke çapında resmen kutlanmaya başlandı. Günü simgesi olarak beyaz karanfil kabul edildi. Jarvis, Anneler Günü'nde herkesin annesine sevgisini göstermesinin ve ona bir mektup yazıp duygularını aktarmasının güzel olacağını düşünmüştü. Ne var ki ilanından

Resim 16: Kumbara Dergisi Mizanpaj Tasarımı Örneği

Kaynak: Kumbara Dergisi, Sayı: 2024 Mayıs

3.2. Etkileşimli Dijital Çocuk Dergilerinin Mizanpaj Tasarımında Karşılaşılan Sorunlara Çözüm Önerileri

Hem ulusal hem de uluslararası boyutta üretilen çocuk odaklı yayınlar, mizanpaj dahil olmak üzere tüm grafik tasarımı ilkeleri göz önüne alınarak ve gerekli ölçütlere dikkat edilerek uygun biçimde tasarlanmalıdır.

Çocuk okur kitlesinin görsel algısına göre, uzun metin içerikleri tercih edilmemelidir. Etkileşimli dergilerde metinlere kaydırma çubuğu uygulanarak sayfanın genel mizanpaj yapısı bozulmamalı, karmaşık bir tasarımdan kaçınılmalıdır.

Mobil uygulamalarda okunması muhtemel olan etkileşimli dijital dergilerin tasarımları sayfa boyutuna oranla küçük ve karmaşık unsurlar içermemelidir. Ayrıca ekrana uyumlu olmalı, dikey ve yatay düzlemde deformasyona uğramamalıdır.

Mizanpaj tasarımında yeterli ölçüde boş alanlara yer verilmelidir. Sıkışık görünen bir mizanpaj yapısı, tasarımı göz yorucu kıldığı gibi; gereksiz bırakılan boşluklar da aynı şekilde göz yorucu ve monoton bir okuma deneyimi sunar. Ayrıca bu durum çocuk okur kitlesinin odaklanmasına olumsuz etki yaratır.

SONUÇ

Bu çalışmada etkileşimli dijital çocuk dergilerinin mizanpaj sorunlarını incelemek ve çözüm önerilerini sunmak amaçlanmıştır. Bu bağlamda “*Ranger Rick Magazine*” ve “*Kumbara Dergisi*”nin 2020-2024 yılları arasındaki 5'er sayıları belirlenen mizanpaj ölçütlerine göre analiz edilmiştir.

Araştırmanın örneklemini oluşturan çocuk dergilerinin mizanpaj tasarımında ızgara sistemine dikkat edilmediği görülmüştür. Görsel öğeler ve metinlerin denge unsuruna önem verilmeyerek tasarlandığı saptanmıştır.

Dergilerde boş alanlar dengeli kullanılmamıştır. Mobil cihazlar ve dijital ekranlar göz önüne alınmayarak mizanpaj unsurları sıkışık ve karmaşık yerleştirilmiştir. Bununla birlikte gereksiz bir boşluk kullanıldığı da tespit edilmiştir.

Mizanpaj tasarımında sütunlar tasarım ilke ve esaslarına uygun tasarlanmamıştır. Uzun metinler sütunlara bölünmemiş, bölünen sütunların ise aralıkları dengeli uygulanmamıştır.

Etkileşimli çocuk dergilerinin mizanpaj tasarımı, grafik tasarımın önemli bir konusudur. Dolayısıyla çocuk okur kitlesi göz önüne alınarak ve gerekli önem gösterilerek uzman tasarımcılar tarafından tasarlanmalıdır.

Kaynakça

Anonim, (2022). İlk çocuk dergisi: Leipziger Wochenblatt für Kinder. <https://www.abebooks.co.uk/Kinderfreund-Wochenblatt-Theil-gestochenen-Titelvignette-Vignette/30206904832/bd#&gid=undefined&pid=1> (Erişim Tarihi: 20.08.2024)

Anonim, (2022). İlk Türk Çocuk Dergisi: Mümeyyiz. <https://www.fikriyat.com/galeri/edebiyat/ilk-cocuk-dergisi-mumeyyiz/4> (Erişim Tarihi: 20.07.2024)

Bayar, K. (2013). *Adobe Indesign ile Dijital ve Basılı Yayıncılık*. İstanbul: Kodlab Yayınları.

Becer, E. (2019). *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım*. İstanbul: İnkılap Yayınevi

İpek, B. & Öztürk G. P. (2021). Türkiye’de Dijital Dergi Yayıncılığı: 2015-2019. *Akademik Sanat*, (12), 88-100. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akademiksanat/issue/62192/891210> (Erişim Tarihi: 20.08.2024)

İstek, R. (2004). *Görsel İletişimde Sayfa Düzeni ve Tipografi*. İstanbul: Pusula Yayıncılık.

Kaptan, A. Y. & Sürmeli, K. (2011). Çocuk Dergilerinde Karşılaşılan Tipografi Sorunları ve Çözüm Önerileri. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1 (2), 0 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iujad/issue/8721/108892> (Erişim Tarihi: 20.01.2024)

Kür, İ. (1991). *Türkiye’de Süreli Çocuk Yayınları*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

Ranger Rick Magazine, Sayı: 2020 Ocak <https://rangerrick.org/magazines/ranger-rick/?issue=december-january-2020> (Erişim Tarihi: 22.02.2024)

Ranger Rick Magazine, Sayı: 2021 Şubat <https://rangerrick.org/magazines/ranger-rick/?issue=february-2021> (Erişim Tarihi: 22.02.2024)

Ranger Rick Magazine, Sayı: 2022 Mart <https://rangerrick.org/magazines/ranger-rick/?issue=march-2022> (Erişim Tarihi: 22.02.2024)

Ranger Rick Magazine, Sayı: 2023 Nisan <https://rangerrick.org/magazines/ranger-rick/?issue=april-2023> (Erişim Tarihi: 22.02.2024)

Ranger Rick Magazine, Sayı: 2024 Mayıs <https://rangerrick.org/magazines/ranger-rick/?issue=may-2024> (Erişim Tarihi: 22.05.2024)

Sürmeli, K. (2010). *Türkiye'de Eđitim Amaçlı Çocuk Dergilerinde Karşılaşılan Temel Grafik Tasarım Sorunları ve Sorunlara Çözüm Önerileri* (Yayın No. 253184) [Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

şimşek, H. (2001). XIX Yüzyıl Çocuk Dergiciliđi ve Eđitsel İşlevleri Üzerine. *Milli Eđitim Dergisi*. (151). https://www.researchgate.net/publication/324359850_XIX_Yuzyil_Cocuk_Dergiciligi_ve_Egitsel_Islevleri_Uzerine (Erişim Tarihi: 20.01.2024)

Türk Dil Kurumu. (t.y.). Dergi. İçinde *Güncel Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 20.01.2024)

Türk Dil Kurumu. (t.y.). Dizgi. İçinde *Güncel Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 20.01.2024)

Türk Dil Kurumu. (t.y.). Etkileşim. İçinde *Güncel Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 20.01.2024)

Türk Dil Kurumu. (t.y.). Mizanpaj. İçinde *Güncel Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 20.01.2024)

